

Når plantid bare er en plan

– rapport fra medlemsundersøkelse om arbeidstid i barnehage

Rapport 3/2023

Når plantid bare er en plan

– rapport fra medlemsundersøkelse om arbeidstid
i barnehage

Rapport 3/2023

Foto omslag: Linda Cartridge

Utgitt i seksjon for samfunn og analyse, juni 2023

Saksansvarlige: Elise Wedde og Ida Utmo

Denne publikasjonen er utarbeidet i seksjon for samfunn og analyse i Utdanningsforbundets sekretariat.

Publikasjonen er forankret i Utdanningsforbundets politikk og verdigrunnlag, men er ikke behandlet i Utdanningsforbundets politisk ansvarlige organer før den blir offentliggjort.

Innholdsfortegnelse

Sammendrag	5
Innledning	7
Om undersøkelsen	9
Statistisk utsikkerhet og feilmarginer	11
Resultater	12
Om barnehagelærerne.....	12
Stilling	12
Barnegruppe	12
Om barnehagene	13
Antall barn.....	13
Antall avdelinger	13
Har barnehagene 50 prosent barnehagelærere?.....	14
Planlegging, for- og etterarbeid.....	15
Hvor mange planleggingstimer har barnehagelærerne avsatt?.....	15
Får barnehagelærerne tatt ut planleggingstiden?.....	15
Hva bidrar til at barnehagelærerne ikke får tatt ut planleggingstiden?.....	16
Får barnehagelærerne tapt planleggingstid tilbake?.....	17
Får barnehagelærerne tatt ut planleggingstiden sammenhengende?	18
Legger styreren til rette for barnehagelærernes bruk av planleggingstiden?.....	18
Arbeidsoppgaver.....	21
Hva brukes planleggingstiden til?	21
Hvor mye av planleggingstiden går vanligvis med på å gjøre andre oppgaver enn planlegging, for- og etterarbeid?	23
Har omfanget av arbeidsoppgaver som ikke er direkte arbeid med barn endret seg?	23
Hvilke oppgaver brukes det mer tid på?.....	24
Oppgaver som delegeres fra styrer.....	25
Behovet for tid til planlegging	26
Dekker planleggingstiden barnehagelærernes behov for planlegging?	26
Hvor mange timer trenger barnehagelærerne til planlegging og forberedelse?.....	27

Fritid og godtgjøring.....	28
Bruker barnehagelærerne fritiden sin på å planlegge?	28
Gis det overtidsgodtgjøring?	29
Konsekvenser	29
Hva får ikke barnehagelærerne planlagt?	29
Etter hvilket prinsipp kan ekstra planleggingstid fordeles?.....	30
Barnehagelærernes planer for hvor lenge de vil jobbe i barnehage.....	32
Hvor lenge ser barnehagelærerne for seg å jobbe i barnehage?.....	32
Hva mener barnehagelærerne skal til for at de skal stå lengst mulig i jobb i barnehagen?	33

Sammendrag

Arbeidstiden i barnehager innenfor KS-området reguleres i arbeidstidsavtalen SFS 2201¹. Her blir blant annet barnehagelærernes rett til planleggingstid regulert. For å få oppdatert kunnskap om hvordan avtalen praktiseres, har Utdanningsforbundet gjennomført en spørreundersøkelse blant barnehagelærere i barnehager innenfor KS-området. Resultatene av denne undersøkelsen presenteres i denne rapporten.

I undersøkelsen kommer det blant annet fram at de færreste barnehagelærere har fått avsatt mer enn fire timer til planlegging. Dette viser at selv om arbeidsgiverne har anledning til å avsette mer enn arbeidstidsavtalens minimum, blir det sjelden gjort. Men selv om barnehagelærerne har en rett til planleggingstid, viser undersøkelsen at de færreste (13 prosent) som en hovedregel alltid får tatt ut de avsatte timene. Hver fjerde barnehagelærer får sjelden eller aldri tatt ut planleggingstiden. Redusert bemanning på grunn av sykdom eller annet fravær er den viktigste årsaken til at de ikke får tatt i bruk planleggingstidene. Videre viser undersøkelsen at barnehagelærerne sjelden får tatt ut planleggingstiden sammenhengende, men at den er oppstykket for de fleste. Kun 15 prosent av barnehagelærerne får jobbet med planlegging fire timer i strekk og hver tredje barnehagelærer får kun jobbet én time eller mindre sammenhengende om gangen.

Det heter i kommentarene² til arbeidstidsavtalen, at tap av planleggingstid skal erstattes på et senere tidspunkt, men undersøkelsen viser at det kun er åtte prosent som enten får igjen mesteparten eller all den tapte tiden. Seks av ti får ikke tilbake noe av tiden. Barnehagelærere som jobber i de største barnehagene får sjeldnest tilbake den tapte tiden.

Styrernes tilrettelegging har betydning for hvorvidt barnehagelærerne får tatt ut planleggingstidene sine eller ikke. Jo mer styrer legger til rette, jo større sjans er det for at barnehagelærerne får tatt i bruk tiden. Barnehagelærere som har ansvaret for å finne tid til planlegging selv, er de som i minst grad får tatt i bruk planleggingstiden. Det er barnehagelærere i de største barnehagene som i minst grad får tatt ut planleggingstiden.

Undersøkelsen kartlegger hva barnehagelærerne bruker planleggingstiden sin til. Som forventet bruker nær sagt alle tiden til å planlegge det pedagogiske arbeidet. Men barnehagelærerne bruker også tiden på oppgaver som må anses å ligge *utenfor* det planleggingstiden er ment for, blant annet administrasjon, gjennomføring av foreldresamtaler, foreldremøter og personalmøter, veiledning av studenter og elever i praksis og promotering av barnehagen. De fleste oppgir at de ser seg nødt til å bruke planleggingstiden til

¹ «Sentral forbundsvis særavtale for barnehager, skolefritidsordninger, skole og familiebarnehager».

² Kommentarene presiserer praktiseringen av avtalen.

å løse andre oppgaver, selv om omfanget av tid brukt til andre oppgaver varierer. Mindre enn én av ti sier at de kun bruker planleggingstiden til å utføre oppgaver planleggingstiden er ment for.

Tre av fire barnehagelærere rapporterer videre om at omfanget av arbeidsoppgaver som ikke er direkte arbeid med barn har økt de siste fem årene. Det er barnehagelærere som jobber i barnehager med lavere andel enn 50 prosent barnehagelærere som i størst grad erfarer det. Det er dermed nærliggende å spørre om en økning i andelen barnehagelærere vil bidra til at presset på den enkelte blir mindre. På spørsmål om den avsatte planleggingstiden dekker barnehagelærernes behov for planlegging, svarer 71 prosent at det sjelden eller aldri gjør det. Denne utfordringen er størst i de største barnehagene og i barnehagene som har lavere andel enn 50 prosent barnehagelærere.

At planleggingstiden ikke er tilstrekkelig, går først og fremst ut over det pedagogiske opplegget i barnehagen, altså fundamentet for barnehagens kvalitet. To av tre barnehagelærere må bruke fritiden sin for å bøte på planleggingen de ikke fikk tid til å gjøre i løpet av den ordinære arbeidstiden. De får likevel sjelden eller aldri godtgjøring for dette arbeidet.

Undersøkelsen har også kartlagt hvor lenge barnehagelærere ser for seg å jobbe i barnehage. Resultatene viser at en relativt høy andel (29 prosent) ser for seg å slutte i løpet av 1–3 år. Andelen som har denne tidshorizonten, er størst blant de som er 40 år eller yngre. Det er kun 10 prosent som ser for seg å jobbe i barnehage mer enn 10 år til. Barnehagelærerne er nærmest unisont enige om at en styrking av grunnbemanningen er det viktigste for at de skal stå lengst mulig i jobb i barnehagen.

Samlet viser resultatene at avtalen ikke etterleves godt nok, og at vilkårene for barnehagelærernes planlegging av det pedagogiske arbeidet i barnehagen dermed er for dårlige. Særlig bekymringsfullt er det at de færreste får tatt ut planleggingstiden sin. Dette går ut over kvaliteten i barnehagen og rammer til syvende og sist de barna som går der.

Innledning

Tid til forberedelser, refleksjon og faglig ajourføring er nødvendig for det pedagogiske arbeidet i barnehagen. En organisering av arbeidstiden som gir pedagogene reelt rom for dette og som også gir rom til samarbeid for pedagoger og personale, er av avgjørende betydning for kvaliteten i barnas barnehagehverdag. Arbeidstiden for det pedagogiske personalet i barnehagen i KS-området reguleres gjennom arbeidstidsavtalen SFS 2201. I avtalen står det at:

Minst 4 timer i gjennomsnitt pr. uke av den ordinære arbeidstiden skal anvendes til planlegging, for- og etterarbeid for pedagogiske ledere/barnehagelærere. Organiseringen av denne tiden fastsettes i samråd med det pedagogiske personalet. Det er leders ansvar å sikre at dette arbeidet kan utføres som forutsatt, både individuelt og sammen med andre, og at de fysiske arbeidsforholdene er tilfredsstillende.³

Arbeidstidsavtalen i KS ble vesentlig endret i 2011. Endringen innebar at barnehagelærerne ikke lenger stod fritt til å velge hvor de skulle gjennomføre planleggingstiden. Dette medførte en innskrenking av barnehagelærernes autonomi, og kom på tross av at barnehagelærerne var tilfredse med den tidligere ordningen. Fordi partene ikke ble enige i arbeidstidsforhandlingene, endte dette i en nemndskjennelse. Deretter har det vært presiseringer i avtaleteksten som forhandlingspartene har blitt enige om, men som ikke har medført endringer av betydning. I 2018 ble imidlertid partene enige om noen kommentarer til avtaleteksten⁴ som var viktig for praktisering av avtalen. Blant annet handlet det om retten til å få igjen tapt planleggingstid og en tydeliggjøring av å bruke flere planleggingstimer der det var behov for det. Denne spørreundersøkelsen har også hatt som mål å finne mere ut av hvordan disse presiseringene fungerer i dag.

Temaet arbeidstid i barnehagen er tidligere blitt belyst og dokumentert i flere undersøkelser og rapporter, som eksempelvis «Undersøkelse av praktisering av SFS 2201» (Rambøll, 2013), «Tid til å være førskolelærer» (Respons, 2013) og «Tid til faglighet» (Utdanningsforbundet, 2015). Dette er undersøkelser og rapporter som beskriver situasjonen og forteller om realiteten slik den blir opplevd i barnehagene. Barnehagelærere beskriver en hverdag der for lav bemanning og mangel på vikarer fører til at de ikke får mulighet til å gjøre det faglige arbeidet på tilfredsstillende vis.

³ www.utdanningsforbundet.no/lonn-og-arbeidsvilkar/tariffavtaler/ks/ks-tariffavtaler/sfs-2201---arbeidstid-barnehage/

⁴ Kommentaren ligger ikke i selve avtaleteksten, men er en presisering til praktiseringen av avtalen. Se kommentarer til arbeidstidsavtalen SFS 2201: <https://www.utdanningsforbundet.no/lonn-og-arbeidsvilkar/tariffavtaler/ks/ks-tariffavtaler/sfs-2213/>

Denne rapporten presenterer resultater fra en spørreundersøkelse rettet mot barnehagelærere som er medlemmer i Utdanningsforbundet og som arbeider i KS-området. Formålet med dette arbeidet har vært å følge opp resultatene fra tidligere undersøkelser og sette søkelyset på hvordan avtalen fungerer i dag når det gjelder å utføre et profesjonelt og kvalitativt godt arbeid.

Om undersøkelsen

Undersøkelsen ble sendt til samtlige som pr. mars 2023 var registrert som barnehagelærere ansatt i en barnehage innenfor tariffområdet KS⁵ i Utdanningsforbundet medlemsregister. Dette utgjorde til sammen 11 465 medlemmer. Av disse valgte 4639 å svare. Vi må ta høyde for at medlemsregisteret aldri vil være helt oppdatert for alle medlemmer. Medlemmer kan for eksempel skifte jobb uten at informasjon om dette legges inn i registeret. Av dem som klikket seg inn på undersøkelsen var det likevel kun 42 personer som viste seg å være utenfor målgruppen, enten fordi de ikke jobbet innenfor KS-området lenger eller fordi de nå hadde stilling som styrer. Disse ble tatt ut av undersøkelsen. Disse trekkes fra i beregning av svarprosenten. Svarprosenten er på 40,3 prosent.

Tabell 1 viser fordelingen av respondentene på kjønn, alder, fylke og stilling i populasjonen⁶ og i nettoutvalget (de som deltok i undersøkelsen). Som vi ser av kolonnen som viser differanse i prosentpoeng mellom fordeling i populasjonen og i nettoutvalget, er det kun små forskjeller. Det betyr at de som har deltatt i undersøkelsen er representative for hele populasjonen når det gjelder kjønn, alder og fylke.

⁵ KS organiserer samtlige kommunale arbeidsgivere i Norge med unntak av Oslo.

⁶ Med populasjonen menes samtlige barnehagelærere med medlemskap i Utdanningsforbundet med jobb i en barnehage i KS-området – med unntak av barnehagelærere i styrerstilling.

Tabell 1. Undersøkelsens respondenter fordelt på kjønn, alder, fylke og stilling. Antall og prosent

	Populasjonen		Netto utvalg		Differanse
	Antall	Prosent	Antall	Prosent	Prosentpoeng
Kjønn					
Kvinne	10 659	93 %	4354	95 %	-2
Mann	791	7 %	239	5 %	2
Annet			2	0 %	0
Ikke oppgitt			14	0 %	0
Total	11 465	100 %	4609	100 %	
Alder					
30 år eller yngre	1984	17%	606	13 %	4
31–40 år	3587	31 %	1402	30 %	1
41–50 år	3219	28 %	1406	31 %	-3
51–60 år	2196	19 %	986	21 %	-2
61 år eller eldre	478	4 %	194	4 %	0
Ikke oppgitt	1	0%	15	0%	0
Total	11 465	100 %	4609	100 %	
Fylke					
Viken	2386	21%	971	21 %	0
Innlandet	963	8%	351	8 %	0
Vestfold og Telemark	1167	10%	476	10 %	0
Agder	751	7%	237	5 %	2
Rogaland	1184	10%	477	10 %	0
Vestland	1671	15%	684	15 %	0
Møre og Romsdal	636	6%	284	6 %	0
Trøndelag	1623	14%	688	15 %	-1
Nordland	501	4%	200	4 %	0
Troms og Finnmark	583	5%	227	5 %	0
Ikke oppgitt			15		0
Total	11 465	100%	4609	100 %	

Statistisk usikkerhet og feilmarginer

Det vil alltid være noe statistisk usikkerhet i forbindelse med en spørreundersøkelse, ettersom vi ikke har hentet inn svar fra hele populasjonen. I denne undersøkelsen ble hele populasjonen invitert til å delta. At det ikke ble trukket et utvalg, bidrar til å redusere usikkerhet. Usikkerheten i undersøkelse er dermed først og fremst knyttet til svarprosent og eventuell skjevhet mellom de som valgte å delta og de som ikke gjorde det. I tillegg til svarprosent, har størrelsen på utvalget og svarfordelingen en betydning for hvor treffsikre resultatene er. Et lite utvalg der de fleste svarer det samme, vil for eksempel kunne ha mindre feilmarginer enn et større utvalg der respondentene svarer ulikt. For å knytte det til vår undersøkelse, vil et utvalg på 4600 respondenter hvor 95 prosent er enig i en påstand og 5 prosent er uenig, ha en feilmargin på 0,6 prosentpoeng, gitt at utvalget ikke er skjevt. Det betyr at man med 95 prosent sannsynlighet vil kunne si at mellom 94,4 og 95,6 prosent er enig i påstanden. Dersom 50 prosent av respondentene er enig og 50 prosent er uenig, vil feilmarginene ligge på 1,4 prosentpoeng. Hovedregelen for beregning av feilmarginer, er at et lite utvalg der de fleste svarer det samme vil ha mindre feilmarginer enn et større utvalg der respondentene svarer ulikt.

I analysene der vi sammenlikner ulike undergrupper, har vi benyttet det digitale verktøyet Zigne for beregning av feilmarginer. Det kommer fram av teksten der dette er gjort.

Resultater

I det følgende vil vi presentere resultatene fra undersøkelsen. Innledningsvis blir det gitt en kort, deskriptiv beskrivelse av respondentene og av barnehagene de jobber i, etterfulgt av en presentasjon av funnene fra undersøkelsen.

Om barnehagelærerne

I dette kapitlet skal vi gi en beskrivelse av barnehagelærernes stilling og hva slags barnegruppe de jobber med.

Stilling

82 prosent av barnehagelærerne som har deltatt i undersøkelsen har stilling som pedagogisk leder. Videre har 15 prosent stilling som barnehagelærer. To prosent har stilling som støttepedagog. En prosent har oppgitt at de har en annen type stilling.

Stilling	Antall	Prosent
Pedagogisk leder	3764	82 %
Barnehagelærer	700	15 %
Støttepedagog	86	2 %
Annet:	47	1 %
Ikke oppgitt	12	0 %
Total	4609	100 %

Barnegruppe

Nær halvparten av barnehagelærerne (45 prosent) i undersøkelsen jobber i en avdeling/gruppe med barn i alderen 3–6 år, også kalt en storebarnsgruppe. Noen færre (41 prosent) jobber i en småbarnsgruppe, det vil si en avdeling/gruppe med barn i alderen 1–3 år. 14 prosent oppgir at de jobber i en aldersblandet barnegruppe.

Tabell 2. Respondenter fordelt på hva slags barnegrupper de jobber i. Antall og prosent

Barnegruppe	Antall	Prosent
Storebarnsgruppe	2055	45 %
Småbarnsgruppe	1909	41 %
Aldersblandet barnegruppe	620	14 %
Ikke oppgitt	25	1 %
Total	4609	100 %

Om barnehagene

I dette kapittelet skal vi gi en beskrivelse av barnehagene som respondentene i undersøkelsen jobber i, nærmere bestemt barnehagenes størrelse og om pedagognormen er oppfylt eller ikke.

Antall barn

De fleste av barnehagelærerne som har deltatt i undersøkelsen (58 prosent) jobber i barnehager med mellom 51–100 barn. Videre jobber 25 prosent i barnehager med 50 eller færre barn, mens 17 prosent jobber i barnehager med 101 eller flere barn. Vi vil i de videre analysene undersøke om måten barnehagelærerne får tatt i bruk planleggingstiden på varierer med barnehagestørrelse.

Tabell 3. Respondentene fordelt på størrelsen på barnehagen de jobber i. Antall og prosent

Størrelse på barnehagen	Antall	Prosent
50 barn eller færre	1138	25 %
51–100 barn	2684	58 %
101 eller flere barn	760	17 %
Vet ikke	13	0%
Ikke oppgitt	14	0%
Total	4609	100 %

Antall avdelinger

De fleste barnehagelærerne i undersøkelsen jobber i barnehager med mellom 4–6 avdelinger. 30 prosent jobber i barnehager med mellom 1–3 avdelinger. Kun 15 prosent jobber i barnehager med sju avdelinger eller flere.

Tabell 4. Respondentene fordelt på antall barnegrupper/avdelinger i barnehagen de jobber i. Antall og prosent

Antall barnegrupper/avdelinger i barnehagen	Antall	Prosent
1–3	1352	30 %
4–6	2539	55 %
7 eller flere	690	15 %
Total	4581	100 %

Har barnehagene 50 prosent barnehagelærere?

Utdanningsforbundet har arbeidet målrettet over mange år for å nå målet om en pedagognorm i barnehagene på minst 50 prosent av de ansatte, og for å få styrket den lovfestede grunnbemanningsnormen.

Barnehagelærere utgjorde pr. 2022 44 prosent av grunnbemanningen i norske barnehager.⁷ Regjeringens mål er at andelen skal økes til 50 prosent i 2025 og 60 prosent i 2030. Det har lenge vært tverrpolitisk enighet om at det bør være minst 50 prosent barnehagelærere. Det lå som et mål i Solberg-regjeringens barnehagestrategi, i regjeringsplattformen til dagens Støre-regjering og i kompetansestrategien for barnehagen, som gjelder fram til 2025.

44 prosent av barnehagelærerne i undersøkelsen oppgir at de jobber i en barnehage som har 50 prosent barnehagelærere. Motsatt oppgir 36 prosent at de jobber i en barnehage som ikke har det. Det er også en relativt høy andel (20 prosent) som er usikre på om barnehagen de jobber i har 50 prosent barnehagelærere eller ikke.

Tabell 5. Respondentene fordelt på barnehager som har og ikke har 50 prosent barnehagelærere. Antall og prosent

	Antall	Prosent
Har 50 prosent barnehagelærere	2010	44 %
Har mindre enn 50 prosent barnehagelærere	1656	36 %
Usikker	911	20 %
Total	4577	100 %

Norm om barnehagelærere er oftest oppfylt i de minste barnehagene

Andelen barnehagelærere som oppgir at de jobber i barnehager som har 50 prosent barnehagelærere er høyest blant de som jobber i de minste barnehagene. Her oppgir halvparten at deres barnehage har oppfylt normen. Tilsvarende andel blant barnehagelærere i de største barnehagene er på 39 prosent.

Tabell 6. Andel av respondentene som jobber i barnehager som har 50 prosent barnehagelærere etter størrelse på barnehagen. Antall og prosent

Størrelse på barnehagen	Antall	Prosent
50 barn eller færre	566	50 %
51–100 barn	1147	43 %
101 eller flere barn	293	39 %

⁷ [Barn, barnehager og ansatte \(udir.no\)](https://udir.no)

Planlegging, for- og etterarbeid

Barnehagelæreres tid til planlegging reguleres i arbeidstidsavtalen. Ifølge denne skal barnehagelærerne ha minst 4 timer i uken avsatt til planlegging, for- og etterarbeid⁸. Arbeidsgiver kan legge til rette for at det avsettes flere timer enn dette. I dette kapitlet skal vi se nærmere på hvor mange planleggingstimer barnehagelærerne har avsatt, og i hvilken grad de får tatt i bruk disse.

Hvor mange planleggingstimer har barnehagelærerne avsatt?

Resultatene fra undersøkelsen viser at mindre enn én av ti barnehagelærere har avsatt mer enn arbeidstidsavtalens minimum på 4 timer. De fleste av de som har avsatt mer, har avsatt 5 timer. Det må samtidig understrekes at det ikke nødvendigvis betyr at de faktisk får tatt i bruk de avsatte timene til planlegging. Dette er noe vi vil komme nærmere inn på i det følgende.

Tabell 7. Hvor mange planleggingstimer har du totalt avsatt ukentlig? Antall og prosent

	Antall	Prosent
4 timer	4121	89 %
5 timer	289	6 %
6 timer	60	1 %
7 timer eller mer	36	1 %
Vet ikke/uoppgitt	103	2 %
Total	4609	100 %

Får barnehagelærerne tatt ut planleggingstiden?

At barnehagelærerne ikke får tatt ut planleggingstiden har vært en kjent utfordring lenge. For å dokumentere omfanget, har vi inkludert spørsmål om dette i undersøkelsen. Svarene viser at tre av fire alltid eller som oftest får tatt ut planleggingstiden, mens én av fire sjelden eller aldri får det. Videre analyser av svarene indikerer en viss sammenheng mellom størrelsen på barnehagen og sannsynligheten for å få tatt ut plantiden. Dette viser at praksis i barnehagene varierer, og at utfordringer med ikke å få tatt i bruk den avsatte tiden, gjelder et mindretall. Samtidig viser det at hver fjerde barnehagelærer sjelden eller aldri får tatt ut plantiden, noe som viser at plan og praksis ikke stemmer overens.

At barnehagelærere ikke får tatt i bruk den avsatte plantiden ser ut til å være størst utfordring i de største barnehagene. I barnehager med 101 barn eller mer oppgir 30 prosent av barnehagelærerne at de sjelden eller aldri får tatt ut planleggingstiden. Tilsvarende andel i barnehager med 50 eller færre barn er på 25 prosent. Forskjellen er statistisk signifikant.

⁸ Kapittel 3.2 i SFS 2201.

Tabell 8. Får du som regel tatt ut tiden du har avsatt til planleggingstid? Antall og prosent

	Antall	Prosent
Aldri	95	2 %
Sjelden	1093	24 %
Som oftest	2815	61 %
Alltid	583	13 %
Total	4586	100 %

Hva bidrar til at barnehagelærerne ikke får tatt ut planleggingstiden?

Det er mange årsaker til at barnehagelærere ikke får tatt ut planleggingstiden, og sannsynligvis vil grunnene kunne variere fra gang til gang. Resultatene er likevel tydelige i retning av å vise at redusert bemanning er den fremste årsaken til at de ikke får tatt ut denne tiden. Nærmere bestemt er sykefravær den hyppigst oppgitte grunnen. Tett etterfulgt av og antakelig relatert til dette, kommer vurderingen av at det er uforsvarlig å gå fra avdelingen. Videre blir omdisponering av bemanning rangert. Dette er en grunn som antakelig også har sitt opphav i ulike typer fravær blant personalet. Vi har ikke data som kan fortelle oss om det er styrer eller barnehagelærerne selv som beslutter at plantiden ikke kan tas ut. Den høye andelen som oppgir at de «vurderer at det er uforsvarlig å gå fra avdelingen» indikerer likevel at barnehagelærerne i stor grad overlates til å gjøre disse vurderingene selv.

Tabell 9. Hva er grunnen (-e) til at du ikke får brukt den avsatte planleggingstiden? Flere svar mulig (n: 1187)

Grunner til ikke å få brukt planleggingstiden	Antall	Prosent
Sykefravær blant de ansatte	1054	89 %
Vurderer at det er uforsvarlig å gå fra avdelingen	930	78 %
Omdisponering av bemanning	677	57 %
Fravær blant ansatte pga. møter eller kurs	461	39 %
Uforutsette hendelser i barnegruppen	378	32 %
Må bruke tiden på andre pålagt	355	28 %
Vil ikke avbryte lek og samvær med barna	116	10 %
Annet	41	4 %

Barnehagelærerne fikk anledning til å utdype svaret sitt. 212 valgte å gjøre det.

En stor andel av de som ga utdypende svar på spørsmålet om hva som er grunnen til at de ikke fikk tatt i bruk den avsatte planleggingstiden, beskriver et bemanningsproblem. Følgende sitat er illustrerende for det flere uttrykker:

Vi må hjelpe andre avdelinger hvis vi er fullt bemannet selv på avdelingen.

Det virker som om muligheten til å ta ut plantid har vært ekstra krevende for noen, og at fritiden tas i bruk for å få gjort jobben:

Vi trenger de henda vi har mer enn noen gang. Velger å jobbe etter jobb.

I tillegg pekes det på at sykefraværet har vært for høyt til å kunne gjennomføre planleggingstiden uten å slite ut personalet.

Barnegruppa og spesielt travle tidspunkt på dagen har vært en av grunnene til at barnehagelærerne ikke får brukt avsatt planleggingstid. En sier som følger:

Har en krevende barnegruppe som trenger alle voksne til stede. Særlig under lunsj og påkledning.

Andre beskriver at barnegruppa er stor og at barna har ekstra behov, uten at det er gitt ekstra bemanning. I tillegg forteller noen at det ikke er mulig for personalet å gå fra barnegruppa over lengre tid fordi en trengs på avdelingen for å delta i lek, eller løse opp i konflikter som oppstår mellom barna. Flere beskriver at det ikke er noen som erstatter dem når de er borte fra avdelingen i løpet av planleggingstiden.

Får barnehagelærerne tapt planleggingstid tilbake?

Vi har sett at det kan være flere grunner til at barnehagelærere ikke får tatt ut planleggingstiden, men at det ofte henger sammen med at det er for få på jobb. I kommentarene til arbeidstidsavtalen⁹ står det at:

Det er viktig at pedagogiske ledere og barnehagelærere får bruke timene til formålet. Dersom det skulle oppstå situasjoner i barnehagen som fører til tap av tid til planlegging, for- og etterarbeid, skal denne tiden erstattes på et senere tidspunkt.

Et viktig spørsmål blir i den sammenhengen om barnehagelærerne får anledning til å ta igjen den tapte tiden på et senere tidspunkt. Svarene vi fikk viser at de færreste får det. Kun én prosent oppgir at de får igjen all tiden de taper og sju prosent oppgir at de får tilbake mesteparten av den tapte tiden. 37 prosent sier de får tilbake litt av tiden de har mistet. Det betyr at nær seks av ti ikke får tilbake noe av tiden.

⁹ Kommentaren er en presisering til praktisering av avtalen: <https://www.utdanningsforbundet.no/lonn-og-arbeidsvilkar/tariffavtaler/ks/ks-tariffavtaler/sfs-2213/>

Andelen som ikke får tilbake noe av tiden er litt høyere i de store barnehagene, sammenliknet med de mindre¹⁰.

Tabell 10. Dersom du taper planleggingstid, får du tid tilbake? Antall og prosent

	Antall	Prosent
Ja, jeg får tilbake all tapt tid	13	1 %
Ja, jeg får tilbake mesteparten av den tapte tiden	66	6 %
Ja, jeg får tilbake litt av den tapte tiden	437	37 %
Nei, jeg får ikke tilbake noe av tiden	669	57 %
Total	1185	100 %

Får barnehagelærerne tatt ut planleggingstiden sammenhengende?

Utdanningsforbundet har over lengre tid mottatt tilbakemeldinger om at barnehagelærere erfarer at det er vanskelig å få tatt ut planleggingstimene sammenhengende, noe som bidrar til at planleggingsarbeidet blir unødig fragmentert. På bakgrunn av dette ønsket vi å undersøke omfanget, selvsagt vel vitende om at det ikke er gitt at alle ønsker å ta ut timene sammenhengende. Resultatene viser at en andel på 36 prosent, eller hver tredje barnehagelærer, jobber én time eller mindre sammenhengende. Kun 15 prosent får tatt de fire timene ut sammenhengende.

Tabell 11. Tenk på en vanlig arbeidsuke. Hvor mange av de avsatte planleggingstimene får du tatt ut sammenhengende? Antall og prosent

	Antall	Prosent
Mindre enn 1 time	554	12 %
1 time	1078	24 %
2 timer	1550	34 %
3 timer	563	12 %
4 timer	693	15 %
Mer enn 4 timer	138	3 %
Total	4576	100 %

Legger styreren til rette for barnehagelærernes bruk av planleggingstiden?

I det følgende vil vi se nærmere på styrerens tilrettelegging for at barnehagelærerne skal få tatt ut plantiden, og hvilken betydning det har. Vi vil også se på hvordan leders tilrettelegging varierer med størrelse på barnehagen.

¹⁰ 51 prosent i barnehager med 50 barn eller færre og hhv. 59 prosent i barnehager med 51–100 barn og 57 prosent i barnehager med 101 barn eller flere. Forskjellen er statistisk signifikant.

Resultatene viser at en stor andel av barnehagelærerne har ansvaret for å finne tiden til planlegging selv (37 prosent), men at det også er en stor andel som oppgir at styrer, riktignok i ulik grad, legger til rette for dem (42 prosent). Det er med andre ord slik at styrerne har ulik praksis når det gjelder måten de følger opp og legger til rette for at barnehagelærerne skal få tatt ut planleggingstiden. Vi skal se nærmere på hvilken betydning dette har.

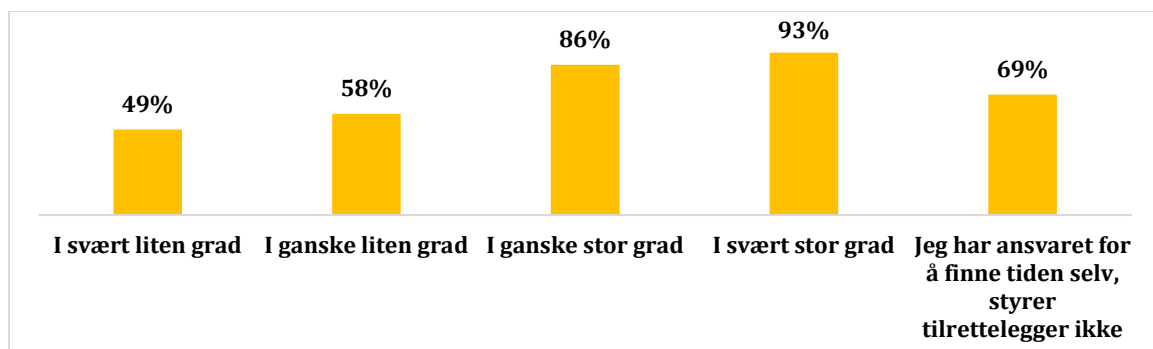
Tabell 12. I hvilken grad vil du si styreren din tilrettelegger for at du skal få tatt i bruk planleggingstiden på en god måte? Antall og prosent

	Antall	Prosent
I svært liten grad	288	6 %
I ganske liten grad	578	13 %
I ganske stor grad	1223	27 %
I svært stor grad	676	15 %
Jeg har ansvaret for å finne tiden selv, styrer tilrettelegger ikke	1685	37 %
Vet ikke	133	3 %
Total	4583	100 %

Leders tilrettelegging bidrar til at barnehagelærere oftere får tatt ut planleggingstid

Vi ønsket å se nærmere på om leders tilrettelegging bidrar til at barnehagelærerne får tatt ut planleggingstiden sin eller ikke. Analysene viser at styrers tilrettelegging har stor betydning for hvorvidt planleggingstiden kan tas ut eller ikke. I tilfellene der styrer i svært liten grad tilrettelegger, svarer 49 prosent av barnehagelærerne at de som oftest eller alltid får tatt ut planleggingstiden. Til sammenlikning oppgir nær alle (93 prosent) som har en styrer som tilrettelegger, at de får tatt ut planleggingstiden.

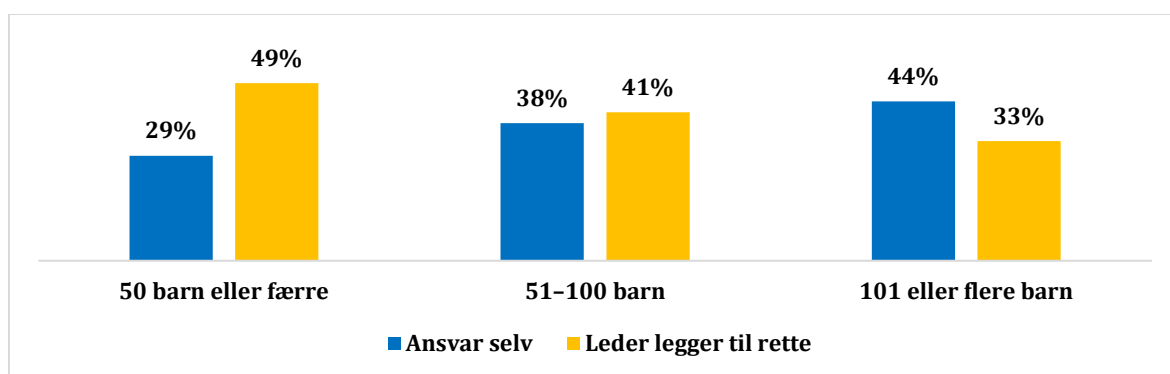
Figur 1. Andel som oftest eller alltid får tatt ut planleggingstiden sin etter grad av styrers tilrettelegging. Prosent

Leders tilrettelegging for barnehagelærernes plantid varierer med størrelsen på barnehagen

Når vi ser nærmere på hva barnehagelærerne svarer på spørsmål om hvordan styrer tilrettelegger for at de skal kunne ta ut planleggingstiden, finner vi noen forskjeller ut fra størrelsen på barnehagene. Jo større barnehagen er, jo vanligere er det at barnehagelærerne har ansvar for å finne tid til planlegging selv. Altså uten styrers tilrettelegging. Tilsvarende finner vi at jo mindre barnehagen er, jo vanligere er det at styrer legger til rette for at man skal få brukt planleggingstiden.

Figur 2. Andel som har ansvaret selv og som har leder som legger til rette etter størrelse på barnehagen. Prosent

Arbeidsoppgaver

I dette kapitlet skal vi se nærmere på hva barnehagelærerne bruker planleggingstiden til, hvor mye av tiden som går med til å gjøre andre oppgaver enn planlegging, samt hvordan dette har endret seg over tid.

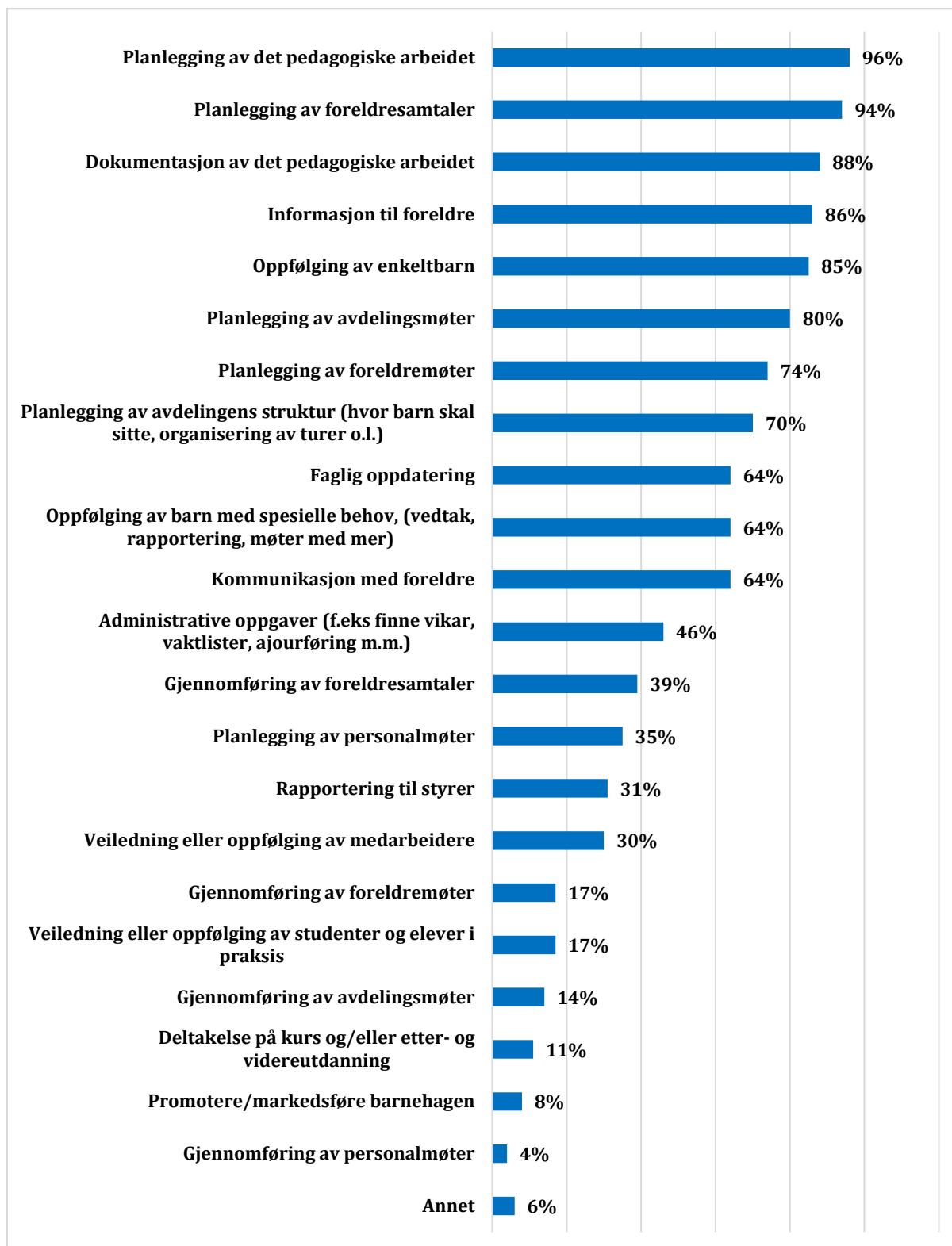
Hva brukes planleggingstiden til?

I arbeidstidsavtalen står det at planleggingstiden skal brukes til planlegging, for- og etterarbeid. Arbeidsoppgavene som avtalen legger til rette for å løse i planleggingstiden er ikke nærmere definert, men selv om grensene kan være glidende, vil noen oppgaver være å anse som innenfor og andre utenfor det planleggingstiden er ment for.

For å få innsikt i bredden og omfanget av oppgavene barnehagelærere bruker planleggingstiden til å utføre, ba vi om at de krysset av for ulike typer oppgaver de bruker denne tiden til. Noen oppgaver kan også sies å ligge i gråsonen, ved at de både kan inneholde oppgaver som må anses å være innenfor og oppgaver som må anses å være utenfor. Som forventet bruker nær sagt alle (96 prosent) tiden til å planlegge det pedagogiske arbeidet. Dette ligger i kjernen av hva planleggingstiden er tiltenkt. Blant andre oppgaver som over 80 prosent bruker tid på, er planlegging av foreldresamtaler, dokumentasjon av det pedagogiske arbeidet, informasjon til foreldre, oppfølging av enkeltbarn og planlegging av avdelingsmøter. Planlegging av foreldremøter (74 prosent), planlegging av avdelingens struktur (70 prosent), faglig oppdatering (64 prosent), oppfølging av barn med spesielle behov (64 prosent) og kommunikasjon med foreldre (64 prosent), er også oppgaver mange bruker planleggingstiden på.

Oppgaver vi vil vurdere at ligger *utenfor* det plantiden er ment for, er administrative oppgaver (46 prosent), gjennomføring av foreldresamtaler (39 prosent), planlegging av personalmøter (39 prosent), rapportering til styrer (31 prosent), veiledning eller oppfølging av medarbeidere (30 prosent), gjennomføring av foreldremøter (17 prosent), veiledning eller oppfølging av studenter og elever i praksis (17 prosent), gjennomføring av avdelingsmøter (14 prosent), deltakelse på kurs og/eller etter- og videreutdanning (11 prosent), promotere/markedsføre barnehagen (8 prosent) og gjennomføring av personalmøter (4 prosent). I utdypende tilbakemeldinger skriver barnehagelærerne at omfanget av flere av disse oppgavene har økt, noe de knytter til at kravene både fra myndigheter, barnehageeiere og foreldre har økt, og at flere oppgaver oppstår som følge av det. Se mer om dette under, «Hvilke oppgaver brukes det mer tid på?» på side 23.

Sett under ett, ser vi at så mange som 84 prosent av barnehagelærerne bruker planleggingstiden til å løse oppgaver vi vurderer ligger utenfor det planleggingstiden er ment for.

Figur 3. Hvilke av følgende oppgaver gjør du i planleggingstiden? (Flere svar mulig.). Prosent.

Hvor mye av planleggingstiden går vanligvis med på å gjøre andre oppgaver enn planlegging, for- og etterarbeid?

Barnehagelærernes planleggingstid trues både av ulike omstendigheter som hindrer dem i å få tatt ut de avsatte timene, og av andre oppgaver enn planlegging, for- og etterarbeid som må gjøres i denne tiden. Vi ba barnehagelærerne om å anslå hvor mye av planleggingstiden som vanligvis går med på å gjøre andre oppgaver. Resultatene bekrefter antakelsen om at de fleste barnehagelærere ofte ser seg nødt til å bruke planleggingstiden til å løse andre oppgaver, men at omfanget av det varierer. Kun åtte prosent oppgir at de ikke bruker noe av planleggingstiden til andre oppgaver.

Tabell 13. Kan du anslå hvor mye av planleggingstiden som vanligvis går med på å gjøre andre oppgaver enn planlegging, for- og etterarbeid? Antall og prosent

	Antall	Prosent
Mindre enn 1 time i uka	1011	22 %
1–2 timer i uka	2176	47 %
3–4 timer i uka	426	9 %
Jeg bruker ikke plantiden til andre type oppgaver	366	8 %
Vet ikke	617	13 %
Total	4596	100 %

Andelen som oppgir at de bruker planleggingstiden til å gjøre andre oppgaver er gjennomgående høy, uavhengig av størrelse på barnehagen og om barnehagen har 50 prosent barnehagelærere.

Vi ser at det er flere barnehagelærere som kun bruker plantiden til det den er ment til i barnehager med 50 prosent barnehagelærere (10 prosent) enn i barnehager som ikke har det (7 prosent). Forskjellen er ikke stor, men likevel statistisk signifikant. Det er ingen forskjeller ut fra størrelse på barnehage når det gjelder andel som kun bruker planleggingstiden til planlegging, men det er en tydelig tendens til at barnehagelærere i de største barnehagene (101 barn eller flere) bruker mer av denne tiden til andre oppgaver enn i de små barnehagene (50 barn eller færre). Mens 71 prosent av barnehagelærerne i de største barnehagene bruker 1–4 timer i uka til andre oppgaver, gjelder dette 62 prosent i de minste.

Har omfanget av arbeidsoppgaver som ikke er direkte arbeid med barn endret seg?

Utdanningsforbundet har over flere år fått tilbakemeldinger om at omfanget av oppgaver som ikke er direkte arbeid med barn har økt. For å få kunnskap om det eventuelle omfanget av dette, ba vi barnehagelærerne om å svare på hvordan utviklingen har vært de siste fem årene. Tre av fire oppga at omfanget av oppgaver som ikke er direkte med barn har økt. Kun én prosent oppga at det har minket, og åtte prosent oppga at det ikke har vært noen endring.

Tabell 14. Har omfanget av arbeidsoppgaver som ikke er direkte arbeid med barn endret seg i din jobb i løpet av de siste 5 årene? Antall og prosent

	Antall	Prosent
Ja, det har økt	3504	76 %
Ja, det har minket	58	1 %
Nei, ingen endring	350	8 %
Vet ikke / ikke relevant	673	15 %
Total	4585	100 %

Vi ønsket å undersøke om endringer i oppgaver har noen sammenheng med om barnehagen har 50 prosent barnehagelærere eller ikke. Vi finner at barnehagelærere som jobber i barnehager med 50 prosent barnehagelærere i noe mindre grad rapporterer om en økning i omfanget av arbeidsoppgaver som ikke er direkte arbeid med barn. Forskjellen er statistisk signifikant, men ikke stor, og vi finner ikke tilsvarende forskjeller ut fra størrelse på barnehagen.

Tabell 15. Har omfanget av arbeidsoppgaver som ikke er direkte arbeid med barn endret seg i din jobb i løpet av de siste 5 årene? I barnehager der pedagognormen er dekket og barnehager der pedagognormen ikke er dekket. Prosent

	50 prosent barnehagelærere (n:1746)	Mindre enn 50 prosent barnehagelærere (n:1467)
Ja, det har økt	89 %	92 %
Ja, det har minket	2 %	1 %
Nei, ingen endring	10 %	7 %

Hvilke oppgaver brukes det mer tid på?

Videre var vi også interessert i å få mer kunnskap om hva slags oppgaver det har blitt mer av. Derfor etterspurte vi eksempler på arbeidsoppgaver som er nye eller som har økt i omfang. 1861 av barnehagelærerne i undersøkelsen valgte å gi eksempler. Det som hyppigst gikk igjen, var flere oppgaver rundt dokumentasjon, mer kursing, mer videreutdanning og flere oppgaver knyttet til oppfølging av barn som trenger tilrettelegging og veiledning av personalet.

Oppfølging av enkeltbarn beskrives som tidkrevende, og respondentene trekker også fram at kartlegging av «barn i gråsonen» tar mye tid. Observasjon, planlegging og evaluering er noe av det barnehagelærerne peker på at må til for å fange opp disse barna. Her er det også tydelig at barnehagelærerne vurderer arbeidet med kartlegging av barna som tidkrevende, i tillegg til samarbeid med eksterne instanser. Det blir også nevnt at arbeidet med flerspråklige barn har økt. Ved kartlegging av barn er foreldre sentrale å samarbeide med. Det er også en gruppe barnehagelærerne har merket et høyere arbeidstrykk fra. De rapporterer både at de har flere møter med foreldre og at foreldre stiller høyere krav til barnehagen nå.

I tillegg brukes det også mer tid på å følge opp eget personale. Det beskrives at det er større oppmerksomhet på veiledning og oppfølging i tillegg til videreutdanning. Oppfølging av studenter er også

noe mange nevner som oppgaver som har økt i omfang. I tillegg kommer utviklingsarbeid og det pedagogiske ansvaret som barnehagelærerne melder om at er større nå sammenliknet med tidligere.

Administrative oppgaver blir også løftet fram, eksempelvis arbeid med innkjøp, fakturabehandling og liknende, men det blir også av flere nevnt at det er blitt mer arbeid med vaktplanen. I tillegg til dette blir det overordnet kommentert at det er:

(...) mindre tid til det faktiske pedagogiske arbeidet vi gjør direkte mot barn/barnegruppa.

Personalet må skrive flere rapporter og dokumentere mer enn tidligere. Informasjonsdeling via digitale portaler kommer også i tillegg til dette. En barnehagelærer beskriver det på denne måten;

Mer dokumentasjon, rapportering. Og følge med på Yammer [sosial nettverkstjeneste] hver dag. Svare fort hvis noen legger ut noe. Dette skjer ofte etter jobb.

Det blir også nevnt at det å holde seg faglig oppdatert har blitt vanskeligere i en travel hverdag. I tillegg har en også eksterne forskningsprosjekt eller prosjekter som er initierte fra kommunen som krever ressurser på arbeidsplassen. Et eksempel er

SEPU [Senter for praksisrettet utdanningsforskning ved Høgskolen i Innlandet], vi må gjennomføre dette selv om det er under vår fagkompetanse. Det opptar all personalmøtetid som vi skulle ha brukt til annet arbeid.

Eksemplene som blir gitt, vitner om at kravene til barnehagelærerne – både fra myndigheter, barnehageeiere og foreldre – har økt, og at flere oppgaver oppstår som følge av det.

Oppgaver som delegeres fra styrer

2750 barnehagelærere ga oss eksempler på noen av oppgavene de får delegert fra styrer. Vi foretok et tilfeldig utvalg på 10 prosent av disse som vi kodet. Barnehagelærerne nevner en rekke ulike typer oppgaver, men det er særlig tre kategorier som dominerer. Den første av disse er oppgaver som omhandler bemanning. 26 prosent trekker fram oppgaver som faller inn under det. Typiske eksempler er oppgaven med å få tak i vikarer og å fylle opp vaktplanen. En annen kategori er «administrasjon». 20 prosent nevner oppgaver som faller inn under dette. Etter dette kommer kategorien «planlegging». 7 prosent nevner oppgaver som er relatert til dette.

Behovet for tid til planlegging

I dette kapittelet ser vi nærmere på barnehagelærernes behov for planlegging og deres vurdering av om timene som er avsatt dekker behovet.

Dekker planleggingstiden barnehagelærernes behov for planlegging?

Vi ønsket å undersøke om de avsatte timene til planlegging dekker barnehagelærernes behov. Av svarene ser vi at så mange som 71 prosent oppgir at de sjelden eller aldri gjør det. Vi skal se nærmere på videre analyser av dette i det følgende.

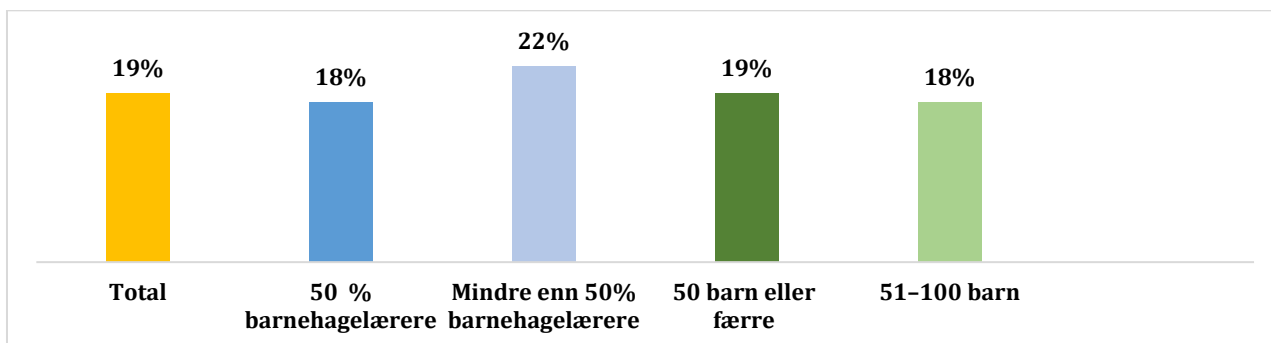
Tabell 16. Dekker timene som er avsatt til planlegging behovet ditt for planlegging? Antall og prosent

	Antall	Prosent
Alltid	50	1 %
Som oftest	1270	28 %
Sjelden	2382	52 %
Aldri	891	19 %
Total	4593	100 %

19 prosent av barnehagelærerne opplever at timene som er avsatt til planlegging *aldri* dekker behovet. Vi ønsket å undersøke om det å ha 50 prosent barnehagelærere gir et bedre samsvar mellom planleggingsarbeid og avsatt planleggingstid. Kan det være slik at planleggingstiden strekker bedre til når barnehagen har flere barnehagelærere å fordele arbeidet på? Analysene vist i figur 4 kan til en viss grad støtte opp om dette, ettersom andelen som oppgir at timene avsatt til planlegging aldri dekker behovet er større i barnehager som ikke har 50 prosent barnehagelærere. Forskjellen er statistisk signifikant, men er ikke så stor. Det er også viktig å merke seg at dette er en utfordring uavhengig av om barnehagen har 50 prosent barnehagelærere eller ikke. Den observerte forskjellen kan også skyldes andre ting, slik som for eksempel muligheten til faktisk å ta i bruk avsatt planleggingstid til planlegging.

Vi ser også en forskjell ut fra størrelsen på barnehagen. Som vist tidligere har de største barnehagene sjeldnere en dekning på 50 prosent barnehagelærere sammenliknet med de mellomstore og de minste. I den samme figuren (figur 4), ser vi at det er barnehagelærere i de største barnehagene som oftest opplever at planleggingstimene aldri dekker behovet. Vi kan likevel ikke vite sikkert om det er barnehagelærerdekning eller andre aspekter knyttet til størrelsen på barnehagen som spiller inn på om avsatte planleggingstimer dekker behovet for planlegging eller ikke.

Figur 4. Andel barnehagelærere som oppgir at timene avsatt til planlegging aldri dekker behovet

Hvor mange timer trenger barnehagelærerne til planlegging og forberedelse?

Barnehagelærerne som oppga at timene avsatt til planlegging sjelden eller aldri dekker behovet de har for planlegging, ble bedt om å anslå hvor mange timer de har behov for. Svarene viser at 61 prosent ville fått dekket sitt behov dersom de fikk inntil to timer ekstra. 33 prosent, eller nær én av tre, oppgir at de har behov for mellom tre til seks timer ekstra.

Tabell 17. Hvor mange timer til planlegging og forberedelse vil du anslå at du har behov for per uke? Antall og prosent

	Antall	Prosent
5	457	14 %
6	1523	47 %
7	533	16 %
8	491	15 %
9	7	
10	65	2 %
Mer enn 10 timer	20	1 %
Vet ikke	153	5 %
Total	3249	100 %

Fritid og godtgjøring

I dette kapitlet skal vi se nærmere på hvor utbredt det er at barnehagelærere bruker fritiden til planlegging og forberedelsesarbeid fordi de ikke har fått tatt ut plantiden, og om det gis godtgjørelse når det skjer.

Bruker barnehagelærerne fritiden sin på å planlegge?

Utdanningsforbundet har over flere år fått tilbakemeldinger om at barnehagelærere må bruke fritiden sin til planlegging- og forberedelsesarbeid. Vi ønsket å få mer innsikt i omfanget av dette. Resultatene viser at to av tre barnehagelærere svært ofte eller ofte må bruke fritiden til planlegging fordi de ikke fikk tatt ut plantiden i løpet av den ordinære arbeidstiden. Samtidig oppgir 30 prosent at det sjelden eller aldri skjer.

Tabell 18. Hvor ofte hender det at du må bruke fritiden din til planlegging- og forberedelsesarbeid fordi du ikke fikk tatt ut plantiden? Antall og prosent

	Antall	Prosent
Svært ofte	794	24 %
Ofte	1394	43 %
Sjelden	740	23 %
Aldri	236	7 %
Vet ikke	104	3 %
Total	3268	100 %

Barnehagelærere i hhv. store barnehager og barnehager som ikke har 50 prosent barnehagelærere er de som oftest oppgir at de «svært ofte» bruker fritiden sin til planlegging og forberedelsesarbeid¹¹.

¹¹ Andel barnehagelærere som oppgir at de svært ofte benytter fritiden sin til planlegging og forberedelsesarbeid er hhv. 23 prosent i barnehager med 50 % barnehagelærere og 27 prosent i barnehager med mindre enn 50 % barnehagelærere. Tilsvarende forskjell mellom barnehagelærere i de minste og største barnehagene er hhv. 23 prosent og 26 prosent.

Gis det overtidsgodtgjøring?

Barnehagelærere får sjelden godtgjøring når de må bruke fritiden til planlegging. Nær sagt ingen får det som en hovedregel. Mer spesifikt får 65 prosent av barnehagelærerne som ofte eller svært ofte må bruke fritiden sin til planlegging aldri godtgjøring for dette arbeidet. 20 prosent får det sjeldent, mens 12 prosent får det noen ganger. Kun 3 prosent oppgir at det alltid blir gitt.

Tabell 19. Blir det gitt overtidsgodtgjøring for denne tiden? Antall og prosent

	Antall	Prosent
Ja, alltid	58	3 %
Ja, noen ganger	271	12 %
Ja, men sjelden	445	20 %
Nei, aldri	1407	65 %
Total	2181	100 %

Konsekvenser

I dette kapittelet skal vi se nærmere på hvilke konsekvenser det har for barnehagen at barnehagelærerne ikke får tilstrekkelig tid til planlegging.

Hva får ikke barnehagelærerne planlagt?

Som vist tidligere, oppga 71 prosent av barnehagelærerne at planleggingstiden sjelden eller aldri dekket behovet de hadde for planlegging. Disse fikk videre spørsmål om hvilke oppgaver dette går ut over. Resultatene viser at de oppgavene det går mest ut over når planleggingstiden ikke er tilstrekkelig, er aktiviteter og prosjekter for barnegruppa (85 prosent), tilrettelegging for og oppfølging av enkeltbarn (70 prosent) og vurderingsarbeid (69 prosent), altså det pedagogiske opplegget.

Tabell 20. Hvis planleggingstiden ikke er tilstrekkelig, hva får du ikke planlagt godt nok med dagens planleggingstid? (flere svar mulig). Antall og prosent

	Antall	Prosent
Aktiviteter og prosjekter for barnegruppa	2779	85 %
Tilrettelegging for og oppfølging av enkeltbarn	2300	70 %
Tilrettelegging for og oppfølging av barn med spesielle behov	1365	42 %
Vurderingsarbeid	2239	69 %
Veiledning og pedagogisk ledelse av øvrige personale	2131	65 %
Forberedelse av møter	1400	43 %
Kommunikasjon med foreldre	792	24 %
Samarbeid med hjelpeinstanser	824	25 %
Annet	204	6 %
Total	3265	

Når barnehagelærerne blir spurt om å utdype svaret, kommer det opp mange begrunnelser for hvorfor planleggingstiden ikke ble gjennomført på en ønskelig måte. Spesielt hadde andre oppgaver som det var mer hast med en sentral plass som årsak til at en ikke får brukt plantiden. Ofte skjer dette fordi det er mangel på personale, for eksempel på grunn av sykdom. I tillegg til dette påpekes det også at planleggingstiden ikke er tilstrekkelig, siden en ikke får gjort ting helt ferdig. Noen sier at planleggingstiden fylles opp av rapporteringer, tilrettelegging for barn med spesielle behov, at man må håndtere akutte situasjoner, dokumentere, ha kontakt med foreldre og utøve annet administrativt arbeid. Tid til å planlegge det pedagogiske opplegget for hele barnegruppen fortrenses.

Inntrykket er at det er for liten tid til å planlegge slik barnehagelærerne ønsker. Et gjennomgående uttrykt ønske var å ha mer tid til å gå i dybden på planleggingen. Det beskrives som krevende at alt hele tiden må gjøre så raskt. En respondent beskriver det slik:

Blir ofte overfladisk planlegging og dårlig forberedelse av enkeltaktiviteter med barna.

De som svarer at de får unnagjort alt de skal, legger til at dette tar mer enn fire timer. Et eksempel på dette er:

4 timer plantid er i utgangspunktet alt for lite med de kravene vi pålegges gjennom barnehagens styringsdokumenter!

Andre beskriver avbrytelser i plantiden, at man skal snakke med styrer eller andre ansatte, og opplever at man aldri får sitte i fred de timene en skulle hatt. Noen savner at arbeidsoppgavene de gjør i planleggingstiden har en tydeligere nytte i det direkte arbeidet med barna og ønsker å bruke mer tid på faglig utvikling. En sier:

Tida saman med borna er etter mi meining meir verdifull enn planleggingsdag. Skulle ønske meir av planleggingstida var tilrettelagt for fagleg utvikling i større grad.

Etter hvilket prinsipp kan ekstra planleggingstid fordeles?

Hvordan stiller barnehagelærerne seg til en tenkt situasjon der barnehagen fikk ekstra planleggingstimer til fordeling? Synes de at det rette ville være å fordele timene likt mellom alle barnehagelærerne, eller at det vil være bedre å fordele timene ut fra ansvaret de forskjellige har?

Resultatene av undersøkelsen viser at de fleste (69 prosent) gir sin støtte til en fordeling ut fra ansvar, men at også en stor andel (28 prosent) mener det burde fordeles likt mellom barnehagelærerne.

Tabell 21. Se for deg at barnehagelærerne i din barnehage får noen ekstra planleggingstimer (i tillegg til de fire alle barnehagelærere ifølge avtalen allerede har). Hvordan mener du timene skal fordeles?

	Antall	Prosent
Planleggingstimene fordeles likt	1253	28 %
Planleggingstimene fordeles ut fra ansvar	3122	69 %
Vet ikke	166	4 %
Total	4541	100 %

Barnehagelærerne ble invitert til å utdype svaret sitt. 1396 valgte å gjøre det. Flere tok til orde for at ekstra planleggingstimer burde fordeles på ulike oppgaver framfor ulike personer. Mens noen pekte på at det var de pålagte oppgavene som burde utføres i de ekstra timene, mente andre at timene burde brukes til faglig oppdatering og kursing.

Noen argumenterer for at det kunne være lurt å organisere bruken av timene ut fra størrelse på barnegruppen; det å ha en stor barnegruppe medfører et større behov for tid til planlegging. Et annet argument er å prioritere barnehagelærere med ansvar for de eldste barna:

Plantid bør økes for de som jobber på 3–6-års avdeling. Flere barn og dermed forberedelse til samtaler og flere å følge opp.

Andre igjen mener at ekstra planleggingstid burde gis ut fra hvilke oppgaver som er mest tidkrevende på avdelingen. Eksempler på oppgaver som tar mye tid, er oppfølging av enkeltbarn, arbeid med individuelle opplæringsplaner (IOP), barn som er skolestartere og barn som har ulike typer vedtak. Det blir også presisert at kontakt med foreldre til barna i disse gruppene er tidkrevende og kan utløse behov for ekstra planleggingstimer. I tillegg blir det også lagt vekt på at arbeidet med enkeltbarn som trenger ekstra tilpasning tar mye tid, i tillegg til hvordan dette organiseres opp mot barnegruppa. Andre løfter fram at ekstra planleggingstimer burde brukes til skriving av rapporter. Det blir også foreslått at de ekstra planleggingstimene burde brukes til pedagogsamarbeid på tvers av avdelingene i barnehagen.

Barnehagelærernes planer for hvor lenge de vil jobbe i barnehage

I dette kapittelet skal vi se nærmere på hvor lenge barnehagelærerne ser for seg at de vil fortsette å jobbe i barnehage, og hva de mener vil kunne bidra til at de står lengst mulig i jobb.

Hvor lenge ser barnehagelærerne for seg å jobbe i barnehage?

På spørsmål om hvor lenge barnehagelærerne ser for seg å jobbe i barnehage, viser resultatene at det er en relativt høy andel (29 prosent) som ser for seg å slutte i løpet av 1–3 år. Det er også en relativt høy andel (25 prosent) som ikke har tatt stilling til hvor lenge de vil bli i yrket. Andelen som ser for seg å slutte i løpet av 1–3 år er høyere blant barnehagelærere som er 40 år eller yngre sammenliknet med de som er eldre. Gruppen 51 år eller eldre inkluderer barnehagelærere som kun har få år igjen til pensjonsalder. Derfor er det ikke overraskende at det kun er én prosent som oppgir at de ser for seg å jobbe mer enn 15 år til i barnehage. Mer interessant blir det å rette oppmerksomheten mot de to yngre aldersgruppene som har mer enn 15 år igjen før de når pensjonsalder. I begge disse gruppene er det kun 12 prosent som ser for seg å jobbe mer enn 15 år til i barnehage.

Tabell 22. Hvor lenge frem i tid ser du for deg at du vil fortsette å jobbe i barnehage? Prosent

	40 år eller yngre (n: 1999)	41–50 år (n: 1400)	51 år eller eldre (n: 1173)	Total (n: 4600)
1–3 år til	32 %	24 %	29 %	29 %
4–6 år til	17 %	11 %	20 %	16 %
7–10 år til	10 %	9 %	23 %	13 %
11–15 år til	6 %	12 %	9 %	9 %
Mer enn 15 år til	12 %	12 %	1 %	1 %
Vet ikke	24 %	32 %	17 %	25 %
Total	100 %	100 %	100 %	100 %

Hva mener barnehagelærerne skal til for at de skal stå lengst mulig i jobb i barnehagen?

Vi ønsket å vite mer om hva barnehagelærerne selv mener må til for at de skal stå lengst mulig i jobb i barnehagen. Vi ba derfor respondentene i undersøkelsen om å krysse av for det de anser som de fem viktigste i en liste over flere på forhånd gitte alternativ.

Uavhengig av alder er barnehagelærerne i hovedsak enige i hva de mener er viktigst. Øverst på listen, altså det forholdet flest har valgt, er «økning av grunnbemanningen». Videre rangeres «bedre lønn» som nummer to etterfulgt av «faste vikarer». Det er også noen forskjeller mellom aldersgruppene. En økning i grunnbemanningen oppgis noe hyppigere blant barnehagelærere i de to yngste aldersgruppene sammenliknet med den eldste. Den eldste aldersgruppen skiller seg også ut fra de andre ved at de i mindre grad peker på lønn som viktig for at de skal stå lengst mulig i jobb. Denne gruppen skiller seg også noe ut ved at de i noe større grad oppgir «faste vikarer» blant de viktigste forholdene.

I gruppen 51 år eller eldre finner vi også at de hyppigere legger vekt på «mulighet til å jobbe i redusert stilling med full lønnskompensasjon» og «mulighet til å dele det pedagogiske ansvaret med noen». Det er også en høyere andel i denne gruppen som krysser av for at individuell tilpasning av arbeidet og fysisk tilrettelegging er blant de viktigste forholdene for at de skal stå lengst mulig i jobb. Til sammenlikning finner vi at den yngste gruppen skiller seg ut ved at de i større grad angir mulighet til å utvikle seg faglig eller få et større ansvar, enten i form av planlegging av barnehagens aktiviteter eller i form av jobb som styrer er blant det de anser som viktigst.

Tabell 23. Hva må til for at du skal stå lengst mulig i jobb i barnehagen? Velg de du anser som de fem viktigste. Prosent.

	Total (n: 4582)	40 år eller yngre (n: 2008)	41–50 år (n: 1399)	51 år eller eldre (n: 1175)
At grunnbemanningen økes	91 %	93 %	91 %	86 %
Bedre lønn	68 %	78 %	66 %	52 %
Faste vikarer	37 %	35 %	35 %	42 %
Et godt arbeidsmiljø	33 %	34 %	36 %	31 %
Mulighet til å jobbe i redusert stilling med full lønnskompensasjon	31 %	22 %	31 %	47 %
Mulighet til å få et større ansvar for planlegging av barnehagens aktiviteter (flere planleggingstimer)	29 %	32 %	28 %	24 %
Mulighet til å dele det pedagogiske ansvaret med noen	24 %	22 %	25 %	27 %
Mulighet til å kunne spesialisere meg faglig/videreutdanning	22 %	28 %	22 %	10 %
Mer tid med barna	20 %	22 %	19 %	19 %
Økt anerkjennelse av min faglige kunnskap	19 %	20 %	19 %	17 %
Mindre belastende arbeid	17 %	17 %	16 %	17 %
Mer tid til bearbeiding og refleksjon	15 %	14 %	15 %	15 %
At det opprettes stillinger med mulighet for spesialisering	10 %	10 %	12 %	7 %
Individuell tilpassing av arbeidet	9 %	5 %	8 %	16 %
Fysisk tilrettelegging av arbeidet	9 %	6 %	9 %	16 %
Bedre ledelse	9 %	9 %	8 %	9 %
Mulighet til å få flere administrative oppgaver	7 %	6 %	8 %	6 %
Mulighet til å jobbe deltid/ redusert stilling	7 %	4 %	8 %	9 %
Mulighet til å få mentor/veilederoppgaver	6 %	3 %	7 %	8 %
Mulighet til å få jobb som styrer	5 %	7 %	4 %	2 %
Større muligheter til å ta små pauser	5 %	6 %	4 %	6 %
Større mulighet for å påvirke eget arbeid	5 %	5 %	4 %	4 %
Redusert tid med barna	3 %	2 %	3 %	4 %

Publikasjoner fra seksjon for samfunn og analyse hittil i 2023:

Temanotat

1/2023	Tillitsreform i skolen – sett i lys av Utdanningsforbundets politikk
--------	--

Faktaark

1:2023	Bemanning i og organisering av PP-tjenesten – en studie fra Nordlandsforskning
2:2023	Nøkkeltall for grunnskolen t.o.m. skoleåret 2022/23
3:2023	Evaluering av seksårsreformen og klasserommets praksisformer – 20 år senere
4:2023	Nøkkeltall for barnehagen 2022
5: 2023	Jenters tilgang til utdanning – et internasjonalt perspektiv
6:2023	Lærerutdanningene – møtte og uteksaminerte kandidater 2022
7:2023	Tilsette utan lærarutdanning som underviser i norsk skule. Kva fortel SSB-statistikken om utdanningsbakgrunn?
8:2023	Utsyn over kompetansebehovet i Norge – stortingsmelding 14 (2022–2023)

Rapporter

1/2023	Er en mer praktisk skole mulig? Innspill fra lærere på 5.–10. trinn
2/2023	Læremiddelsituasjonen i norsk skule: arbeidsplassstillitsvalde si vurdering

Ressurshefte

1/2023	Lærerutdanning og lærerkompetanse – ressurshefte for tillitsvalgte
--------	--

kunnskap *kommer*
ikke av **seg selv**